

В. Антонович — Нѣсколько данныхъ о землевладѣніи въ южной Украинѣ въ XV столѣтіи (Київська Старина 1896, X, с. 19).

Під сим титулом многозаслужений учений подав історично-географічні замітки про кілька осад колишнього воєводства Браславського: Жаботин, Мліїв (півнійше то було воєводство Київське), Рашків-Калаур і Микулинці, з поводу найдених ним документів в Київському архіві. Для м. Жаботина проф. Антонович подає документ в. кн. Олександра, але на жаль — змушений певно практикою часописи — не в оригінальній транскрипції і з деякими перемінами в мові, а се тим більш шкода, що документ сей — з хибною датою і дуже пізно-вписаний, пасовує підозріння що до автентичности; документи XV—XVI в. про Микулинці були вже опубліковані проф. Антоновичом в його Грамотах в. кн. Литовського; натомість грамота про Калаур представляє новинку дуже інтересну. З нагоди сих документів автор подає короткий огляд кожної з тих осад, головнo — про зміну їх властників, додаючи подекуди генеалогію тубильних родів, що ними володіли.

Найбільшу вагу з сих розвідок має розділ про Калаур, звістний досі з імени, але навіть що до своєї місцевости непевний, бо звістні досі документи про нього не давали на се вказівок, окрім того, що лежав він на Дністрі, і гадка, що лежав він на устю Дністра (як ще недавно умістив його д. Любовський на своїй історичній карті в. кн. Литовського) була чистим здогадом, хибним, як показують подані тепер пр. Антоновичом відомости. Проф. Антонович подає звістку про сучасний лісок Калаур коло Рашкова, документ 1580 р. про „селище Калауръ зъ приселком Рашковомъ“ і відомости про городище коло згаданого ліска з фортифікаціями — на думку автора — XV в. Разом взяті, сї факти доводять з цілковитою певністю, що Калаур стояв на місці теперішнього Рашкова. Факт сей має своє значінне в історії колонізації полудневої України, і нотуючи його, подам лише кілька доповнень до розвідки проф. Антоновича.

Передовсім звістки про Калаур не сягають в давнину далі 1430 р., бо реєстр Свидригайлових міст, поданий в Scarbc'u Даниловича під р. 1402, з далеко більшою правдоподібністю треба віднести до 30-х рр. XV в.; приналежність Калаура Судимунтам з док. 1580 вже за Витовта не можна вивести (приуцувши навіть, що се улюблене покликуванне на Витовта не вигадка, воно може і не належати до Калаура), так що на певно звісним нам володарем Калаура XV в. вістаєть ся Теодорик Бучацкий, що дістав на нього разом з Чорним городом і Качибесвим, привилей в 1442 р. Примітимо, що привилей сей, звістний давнійше лише

зі згадок (так і проф. Маркевичу в його праці про Качибей, цитованій проф. Антоновичом¹), в цілості подано з книг Метрики коронній в розвідці нашій про Барщину (с. 25—7); з неї не можна вивести ніякого докладного представлення про обсяг надання (бо сей край був очевидно, цілковитою terra incognita для королівської канцелярії), і здогад, що Калаур Бучацкому дано „разом з просторою степовою смугою, що доходила до берегів Чорного моря“, не находить собі потвердження в наданню, де лише загально говорить ся про „приналежности“; рівнож привилей надає згадані замки не до живота, а до виплати записаної на них суми, наслідком чого (бо викупу того, очевидно, не наступило) ще під час ревізії прав 1564-р. зголосив ся з правами на сі замки Язловецький, як спадкоємець роду Бучацких (Акти Бар. стар. II с. 363), але в фактичнім володінню Калаура не був: се городище лежало в границях в. кн. Литовського і перейшло в володінне браславського землянського роду Чечелів. Під час ревізії 1545 р. Чечель виступає в категорії „подлійших“, „которых (старинні земляне) братею собѣ не менуютъ, ани знають, одколь есть“; володінне отже Чечеля ледво чи опиралось на якісь документи, і його пізнійше (1580 р.) покликунанне на „привилегія в. кн. Витовда і кн. Ольбрыхта“, що мали згоріти в замку Київськім, мусимо прийняти cum maximo grano salis.

М. Грушевський.

^ Н. И. Петровъ — Киевская Рождество-предтечинская или Борисоглѣбская церковь, К., 1896, стор. 92 (відбитка з Трудів Київської Духовної Академії).

Монографія проф. Петрова представляє можливо повний звід звісток про Борисоглѣбську церкву з історичної літератури, доповненої витягами з церковного архиву. Зміст книжки такий:

Теперішня київська Рождество-Предтеченська церква в „приділом“ святих страстотерпців Бориса й Гліба, досі між народом зветь ся Борисоглѣбською, бо до самого початку теперішнього віку головною парафіяльною церквою була стародавня борисоглѣбська. „Рождественско-Предтеченська“ церква з'являєть ся в сій парафії далеко пізнійше за борисоглѣбську, й довго займала другорядне місце. Проф. Петров тієї думки, що борисоглѣбська церков була або тією „Петровою божницею“, про яку згадує літопись під роком 1146, або заступила її місце.

Принаймі безперечно, що борисоглѣбська церква існувала далеко ранійше року 1482 й причиною будівлі її в Києві було з одного боку зруйнуванне вишгородської борисоглѣбської церкви, де лежали колись мощі Бориса і Гліба, а з другого боку — в побожній охоті Князя пошанувати згадку про мучеників в самому Києві, що почав тоді вета-